

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

MOTSHEANONG/PHUPJANE 2024

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 40

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 9.

TATAISO YA HO TSHWAYA PAMPIRI YA BOBEDI

- Haeba dikarabo di nomorilwe ka ho fosahala, tshwaya ho ya kamoo tataiso ya ho tshwaya e nomorilweng kateng.
- Haeba phoso ya mopeleto e nyotobetsa moelelo, se abele mohlalobuwa matshwao. Haeba e sa nyotobetse moelelo, a abelwe matshwao.
- Haeba mohlalobuwa a sa sebedisa di-a-bulwa-di-a-kwala/ maqotsi, ebang potso e mo qosa ho qotsa, a se amohuwe matshwao.
- Bakeng sa **potso e bulehileng**, mohlalobuwa a se ke a abelwa matshwao bakeng sa karabo ya E/TJHE kapa KE A DUMELA/HA KE DUMELE. Lebaka/tshetso ke yona e lokelang ho abelwa matshwao. Ho etswe jwalo feela le bakeng sa NNETE/MAFOSI kapa NTLHA/MOHOPOLO.

KAROLO YA A: DIPALEKGUTSHWE

MAKUMANE A THATA A BOPHELO – JM Maqubela

POTSO YA 1: 'NALENG TSA PHAKWE'

- 1.1 Ke mohatsa wa hae. ✓ (1)
- 1.2 Motho wa pele. ✓ (1)
- 1.3 Thapelo. ✓
Nthabiseng. ✓
Ntshediseng.
(A mabedi feela) (2)
- 1.4 Matsoho ✓ le sefuba. ✓ (2)
- 1.5
 - Moalo oo a neng a robetse ho ona ke o mosweu. ✓
 - Matsoho a hae ka bobedi a ne a thatetswe ka malapi a masweu. ✓
 - Sefuba le sona ho potela ka morao, se ne se thatetswe feela jwalo.(Tse pedi feela) (2)
- 1.6 D/A le C hobane ho sebedisitswe lentswe 'jwalo ka' moo se itseng se bapiswang le seo se sa tshwaneng le sona ka botlalo. ✓✓ (2)
- 1.7 Mothipoloho hobane ke moo diketsahalo di etsahetse ka mora sehlohlolo moo re seng re bona Nkokoto Lebenya a kgutlela lapeng. ✓✓ (2)
- 1.8 Mmadi a utlwisise sebaka seo mokudi a neng a robetse ho sona hore ke sepetlele hobane sepetlele ho sebediswa mealo e mesweu. ✓✓ (2)
- 1.9 Sehalo sa ho ngongoreha hobane o ne a nahana hore o se a hlokahetse mme o siile mosadi le bana ba hae. ✓✓ (2)
- 1.10 Mongodi o phethela palekgutshwe ena ka ho hlahisa mophetwa wa sehlooho a phonyohile lefung (Naleng tsa Phakwe) leo a neng a se a le bonela haufi kaha a ne a kgakgathuwe hampe tereneng moo a ileng a pholoswa ke Mosamaria ya molemo. ✓✓ (2)
- 1.11 E, hobane o kgakgathilwe ka sehloho ka tereneng a se na molato. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)

[20]

POTSO YA 2: 'SELLO LE BOPHELO'

- 2.1 O ne a se a dula mohlongwafatsheng. ✓
Bana ba tlohetse sekolo.
O batlwa ke mapolesa. ✓
(Tse pedi feela) (2)
- 2.2 O ne a batlwa ke mapolesa, ✓ hobane ho fellwa ke mosebetsi ho entse hore beng ba thepa ba e late. ✓ (2)
- 2.3 Motho ya weleng o etsa matsapa ohle a ho fumana bophelo hape hore a tle a pate lephako. ✓✓ (2)
- 2.4 Bana. ✓
Mapolesa. ✓ (2)
- 2.5 Ho bopela mmadi setshwantsho hore a utlwisise kamoo Sello a neng a lla kateng ha a ne a le makgatheng a ho nka bophelo ba hae ka ho batla ho ikgama ka lebanta leo a neng a le tshwere. ✓✓ (2)
- 2.6 D/molwantshi hobane o iponahaditse ha Sello a batla mosebetsi o motjha a tsebisa Sello kamoo a se nang mangolo a mosebetsi oo kateng. ✓✓ (2)
- 2.7 Nnete, hobane Sello o ne a phela bophelo bo bohloko, ba ho futsaneha ka mora hore a lelekwe mosebetsing mme ba se ba robala ka lephako hoo a neng a se a phumulela batho dieta hore a tsebe ho phedisa ba lelapa la hae. ✓✓ (2)
- 2.8 Ya tjihitja. ✓kaha
-a na le diphoso jwalo ka batho ba phelang. O ne a batla ho ipolaya empa kamora hoba moahisane wa hae a mo thibe yaba ha a sa kgutlela morerong oo wa hae. ✓
-Ke bona ba kgannang poloto. – hobane ha a ne a ka shwa palekgutshwe e ne e ke ke ya tswela pele.
-Ke mophetwa ya nang le kgohlano – hobane jwalo ka batho ba phelang ba na le ditabatabelo, maikutlo, menahano, dikgohlano tse ka ntle le tse ka hare, mme le yena Sello o bonahetse a bile le tsena palekgutshweng ena. (2)
- 2.9 E, hobane o ne a dula ka hara ntlo e majabajaba empa hoba a fellwe ke mosebetsi, o iphumana a se a phela ka hara mohlongwafatshe. ✓✓

KAPA

Tjhe, hobane o ne a lokela ho dula fatshe le Ramosebetsi a mo hlalositse ka mathata a lelapa la hae a mo sitisitseng ho fihla ka nako mosebetsing e le hore a tle a se tebelwe.

(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)

- 2.10 E, hobane bophelong ho na le batho ba ka iphumanang ba le maemong ao Sello a leng ho ona a ho lelekwa mosebetsing ba e na le dikoloto tse ngata mme ba iphumane ba se ba nkelwa thepa ka lebaka la ho hloleha ho lefa kaha ba se ba sa sebetse, ebe malapa a iphumana a se a qala bophelo ba tshotleho.✓✓

(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko)

(2)
[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

40

KAROLO YA B: DITSHOMO

BOKGELEKE BA BASOTHO – R Moeketsi

POTSO YA 3: 'PHOKOJWE LE BERE'

- 3.1 E ne e re ...✓ (1)
- 3.2 Phokojwe✓ le Bere. ✓ (2)
- 3.3 Puisano.✓ (1)
- 3.4 Phokojwe o tsamaya a tshohile morung ha Bere yena a itsamaela feela a sa tshohe letho. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 3.5 O itsamaela feela a sa bontshe tshabo ya letho.✓✓ (2)
- 3.6 Mafosi hobane e nngwe feela phoofolo e tsejwang e le sebata, Taumoholo ke yena morena wa diphoofolo.✓✓ (2)
- 3.7 A ho bontsha hore Phokojwe o tshohile hobane o ngongorehiswa ke phoofolohadi eo a qalang ho e bona morung moo ba phelang teng.✓✓ (2)
- 3.8 Ha setsomi se tsumula lerumo se le kgokgothela thiteng ya tsebe ya Bere yaba Bere o fellwa ke matla a ho tswela pele ka ho lwana.✓✓ (2)
- 3.9 Ke hore batho ba se nyatse ba bang ba sa ba tsebe le ho ba tseba. ✓✓ (2)
- 3.10 E, hobane Bere o ile a ba manganga ha Phokojwe a mo lemosa ka sebopuwa se maoto a mabedi se kotsi haholo, se bolayang, mme a qetella a shwele.✓✓ (2)
- 3.11 Tjhe, hobane o ne a ithorisa ka hore ke yena sebata sa moru mme ha ho le ya mong eo a mo tshabang.✓✓
Tjhe, hobane o bolailwe ke motho eo a neng a mo tella ka ho mo bitsa sheeshana se kang sehswapa mme a ithorisa ka hore o tla se robaroba a se lahlele morung kwana.

KAPA

E, hobane ho bolaya diphoofolo ke tlolo ya Molao wa Motheo wa ditokelo tsa diphoofolo.

(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko)

(2)
[20]

LE

POTSO YA 4: 'KGUBETSWANA LE TALANE'

- 4.1 Banyalani ✓
Monna le mosadi.
(E le nngwe feela) (1)
- 4.2 Talane✓hobane ke yena feela ya hlahang a buisana le Nketjwana tshomong.
✓ (2)
- 4.3 Ho se bone monna wa hae✓ le ho se mo tsebe. ✓ (2)
- 4.4 Ho ne ho hlophisetswa lenyalo la Talane. ✓ (1)
- 4.5 Motho o lokela ho mamela ditaello ka mehla tse tswang ho baholo ba hae ha
a kena lenyalong.✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 4.6 Talane o ile a hloleha bohading mme a kgutla ka lebaka la ho se mamele.✓ (1)
- 4.7 A thusa mmadi hore a amohele hore Kgubetswana o ile a hlonolofatswa ka
moshemane leha a sa bone monna wa hae kaha o ne a nyetswe.✓✓ (2)
- 4.8 Ke mophetwa ya bonolo, ya mamelang ditaello tseo a di fuweng ha a eya
bohadi ebile ha a a tlola taelo leha e le nngwe. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 4.9 O senola bokgopo/matla a hae./tlhekefetso ka ho otlakakwa. ✓✓ (2)
- 4.10 Ha ho a nepahala hobane Basotho ke setjhaba se dumelang hore ngwetsi e
lokela ho felehetswa ha e ya bohadi lebaka e le ho ya tseba moo hlooho ya
ngwana bona e tla shwella teng. ✓✓✓ (3)
- 4.11 Ee, hobane ke tsela eo mongodi a neng a ntshetsa moralo/ poloto ya tshomo
pele. ✓✓ (2)
- [20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 40

KAROLO YA C: MEQOQO

PELONG YA KA – SM Mofokeng

POTSO YA 5: 'HLAHLOBO'

- 5.1 Thapelo. ✓ (1)
- 5.2 A eso qale ho ngola ka pene ya hae. ✓ (1)
- 5.3 Thapelo ke ntho e kgolo.
Le nna ke ne ke rapela.
Ke rapela le hona ka hlahlobong. ✓ (1)
- 5.4 Motho o lokela ho ithuta ho rapela boemong bofe kapa bofe. ✓✓ (2)
- 5.5 Mophethi o ne a kopa matla a ho hlola letswalo leo a nang le lona✓ le matla a ho ba le tsebo ya ho sebedisa tsohle tseo a ithutileng tsona.✓ (2)
- 5.6 Letswalo✓ hobane mopheti o bolela hore ha a kena ditlahlobong, o ipotsa dipotso tsa hore o tla pasa kapa tjhe. ✓ (2)
- 5.7 Ho bopela mmadi setshwantsho sa hore bophelong ho na le tseo ngwana a lokelang ho iketsetsa tsona jwalo ka ho ngola tlhahlobo, tseo di ke keng tsa etswa ke motswadi. ✓✓ (2)
- 5.8 Mongodi o bapisa nako le senokwane hobane ha o itokisitse hantle, nako e tsamaya ka pele hoo o sa kgoneng ho qeta./Le senokwane le sona se etsa diketso tsa bonokwane se tatile, se phelekanyetsa batho. ✓✓ (2)
- 5.9 Moqoqo ona o hlalisa mongodi e le motho ya dumelang Bokresteng hobane o bua ka ditaba tsa tumelo eo ya Sekreste mme o bile o etsa le mehlala ya teng e kang, 'thuso ya rona etswa ho Modimo', 'kahlolo ya ho qetela e tla arola batho ho ya kamoo ba phetseng kateng lefatsheng'.✓✓ (2)
- 5.10 Tjhe, hobane ha se batho bohle bao ba dumelang ho sekreste. Molao wa Motheo wa Afrika Borwa o ananela ditumelo tsohle.✓✓ (2)
- 5.11 O atlehile hobane o bontsha mahlakore a mang a tlhahlobo bophelong, e leng tlhahlobo ya ho pasa dithutong tsa sekolo, e leng yona eo dikahare tsa moqoqo di itshetlehleng ka yona. ✓✓✓ (3)
- (Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko)** [20]

LE

POTSO YA 6: 'PHETOHO'

- 6.1 Mme✓ le ntate. ✓ (2)
- 6.2 Moriri o mosweu, o thuntse. ✓
Letlalo le se le phuthehile. ✓
O se a ntshitse menonyana a se makae.
Ho se ho bonahala tselanyana tse pakang hore letlalo le se le phuthehile.
(Tse pedi feela) (2)
- 6.3 O swabile hobane ha ho monate ho elellwa hore seo o neng o se rata se nyametse mme se ke ke sa hlola se kgutla. ✓✓ (2)
- 6.4 Tjhankaneng✓ le mobung o batang. ✓ (2)
- 6.5 Kweetsa ke sebaka se tebileng moo ho phelang kwena teng empa madiba ao a ne a se a omme ngo! Hoo ho seng ho setse ke seretse feela, ho bontsha hore le dikwena tse neng di phela moo di se di shwele. ✓✓ (2)
- 6.6 Ho bopela mmadi setshwantsho sa hore a ikutiwe eka o se a ntse a utlwa modumo oo ho buuwang ka ona e leng wa terene. ✓✓ (2)
- 6.7 Ke sehalo sa ho sarelwa hobane Mmalehlwa o lahlehetswe ke bana ba hae ebile le ho itshola ha a hlokomela hore ke yena ya neng a le phoso. ✓✓ (2)
- 6.8 Ke kgohlano ya ka hare hobane Mmalehlwa o ngongorehile le ho utlwa bohloko kaha a sa tsebe moo bana le monna wa hae ba leng. ✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 6.9 E, hobane bana ba hloka tataiso ya batswadi ka bobedi ba bona mme le batswadi ba hlolohela bana ba bona.✓✓
(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko) (2)
- 6.10
- Tjhe, hobane diphetoho tseo di bontsha hore bophelo ba batho bao o ba siileng lapeng bo ntse bo tswela pele, ha bo a ema nqa e le nngwe leha Mmalehlwa e bile letjhepa/lekgolwa makgoweng nako e telele.✓✓
 - Tjhe, hobane o tla qetella o se o sa tsebe batho ho hang, o be o fumane batswadi ba se ba sa phele ka lebaka la ho se etele hae nako e telele.

KAPA

- E, hobane hoo ho bontsha hore batho ba lelapa leno bao o ba siileng ba a phela.

(Dikarabo tsa bahlahlobuwa di elwe tlhoko)

(2)

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 40
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 40